

פאר הגולה קסג

כ טור קישב הרי"ם
מרוטנבורג, וכן נחביו
קאר פוסקים בשבט
ל אהות סיים
מ תשובת רשבי"א,
וסיים היענינים אלו
הולכים דעם לסגל
המנובגן סה

הגלות מגלה סימן תרצו

ו' י"ג מי שאומר (י"ז) שהאבל (י"ח) חזק לשלם (ט) מנות: הגה (י"ט) אבל אין שולחין לאבל (כ) כל י"ב חזש (מהרי"ל), (כא) וכמו שיתבאר ביוהרצ"ח סימן שפה, עין שם. ואם אין בעיר אלא האבל עם אחר, חזק לשלם לאבל כפי לקים משלוח מנות, (כב) אלא-אסרן טעם האבל על מנות (מהרי"ם): ז' ליש מי שאומר (כג) שאונן (כד) מתר בכשר ונין, ולא אתי עשה דניחיד דאבלות ונחי עשה דרבים דאורייתא, דלשלוח פפורים דברי קבלה נינהו שהם פדברי תורה: הגה (כה) וכל-שפן שחזב במקרא מגלה ותפלה וקריאת שמו. ונראה לי דדוקא (י) [נ] בלילה אף-על-פי שמתו טעם לפניו, אבל ביום שרוצה לקברו, (כו) קבורת מתו (י"א) קודם, כמו שנתבאר לעיל סימן תרפו סעיף ב, ולכן קורא ומתפלל (כו) אחר-כך, ולא צדיק מייס-טוב ושבת, כמו שנתבאר לעיל סימן עא, פן נראה לי: ח' (כה) מתר (י"ג) וינן לשא אשה בפורים:

שערי תשובה

דהיה כשם ששפן פורים קעיש אין לקוח גי"כ: [ז] בלילה. עכ"ט. וכן מ"ש פד"א פורים על דברי השי"ע ומכ"א ק"ח, וכן בא"ר דכ"ח בליל שני דאסור: [ז] לשא. עכ"ט. וכן פירש שפ"ב נ"כ שאל לשא פורים, וכבר פ"ח פ"ח מופת הודו מ"ה נזקק הפ"ח ז"ל, ע"כ הוהו מלידי הפיר"ח הודו להמיר לשא בפורים כחוקת השי"ע, וכן פ"ש ממנוג במדינות אלו:

ע"כ דבשר לשלם לו מעות, ולא גרע מזבחה, מ"א, ע"ש: (י) בלילה. ע"כ דא"ל לא יאכל בשר, ומ"ש וניל פוקא בלילה וכו' קאי אפגלה, ע"ש: (י"א) קודם, ע"ש סימן תרפו ס"ק ד ד"ש חולקין, וכן נזקק לקברו אחר וציאת בהכ"ז, ומ"ש ב"ל דלא גי"כ הפלין דאקרי קאר, מ"א, ע"ש: (י"ג) לשא.

פאר היטב

(ט) מנות. אפלו תוך שבועה, היה לא לשלח מיני פסוקים שהם עשויים לשמחה, ס"ח השי"ע וכו"מ פ"ח שאין שולחין לאבל אפלו דבר שאינו לשמחה, וכ"מ ט"ד ברי רמ"א, ובכנה"ג פ"ח דאבל פטור משלוח מנות תוך שבועה ואחר שבועה ושלח בפניו לא יקרוכו או לא יתענינים, ופ"ש הוא דאם האבל הוא ע"כ דבשר לשלם לו מעות, ולא גרע מזבחה, מ"א, ע"ש: (י) בלילה. ע"כ דא"ל לא יאכל בשר, ומ"ש וניל פוקא בלילה וכו' קאי אפגלה, ע"ש: (י"א) קודם, ע"ש סימן תרפו ס"ק ד ד"ש חולקין, וכן נזקק לקברו אחר וציאת בהכ"ז, ומ"ש ב"ל דלא גי"כ הפלין דאקרי קאר, מ"א, ע"ש: (י"ג) לשא.

משנה ברורה

מצות שמחת היום דחינן אח העשה דאבלות והתמנוהו בכשר ונין, כדנ"א אין ראוי לפרו בלילה במקרא מגלה ושאר מצות כיון שאין דבר לקברו א"ו, ודומה לאונן בליל יום-טוב שני דהרבה פוסקים חייבוהו במצות מטעם זה, אבל יש לפרוק על זה: אחר, דליל יום-טוב שני גופא יש דעות בפוסקים, ועוד, דיש על כל פנים יום-טוב הוא, ולכך אין חל האמינות מחמת שאין דבר לקברו בלילה, מה שאין כן בפורים דעקר שמתה ביום הוא, ובלילה דומה לשאר לילה של חל, דבראי חל אמינות אף שאין דבר לקברו, ולכן פ"ח (כ"ט) בדרה"ח ה"ח דליל י"ד ישמע קריאת המגלה מאחר: (כו) קבורת מתו קודם כמו שנתבאר וכו'. רוצה לומר, דיש מוכח דלאו פוקא מתמננה קודם לקריאת המגלה, דהוא הדין כל מה שאין לו קבורין כפי צרכו, הפוגע בו קוברו תחלה ואחר-כך קורא, והנה באמת כבר פ"ח שם הטנא-אברהם דהרבה פוסקים חולקין על זה וסבירא להו דבכל מת קריאת המגלה קודם לקבורתו⁴⁶, וכן נזקק לקברו אחר וציאת בית-הכנסת; והקשה המגן-אברהם, דהא תינח באנשים אחרים, אבל האונן איך הוא חזב בקריאת המגלה, הלא הוא פטור מכל המצות, ואיך יצא בפה ששמע בצבור אחר שא"ו לא היה חזב כלל? (כ"ט) ועל-פ"ן מסיק המגן-אברהם, דאף-על-פי ששמע הקריאה בצבור (ל) יקראנה שנית אחר שנקבר הפה, ולענין קריאת שמו ותפלה (ל"א) היא פשוט אונן בימות החל, דהקדם הקבורה הוא פטור, ולאחר הקבורה, ע"ן לעיל בסימן עא במשנה ברורה סעיף-קטן ד שם מבאר כל הפרטים, ולענין הפלין, דעת (ל"ג) כמה אחרונים דלא ניח⁴⁷, וכדלעיל בסימן לח סעיף ה: (כו) אחר-כך, רוצה לומר, אבל קודם הקבורה הוא פטור מזה, ולזה מ"ס דלא צריך משבח יום-טוב, (ל"ג) והנהו יום-טוב שני פשוט לקברו, וכן בשבח ששמחשין על התחום לצרכי הקבורה, הוא פטור אז מפל המצות, וכל-שפן פ"א: ח' (כה) מתר לשא וכו'. ולא דמי לתג, דהגיב "ושמחת במנחה" ולא באשקף, מה שאין כן בפורים, והמגן-אברהם פ"ח דיעשה ח"פ"ח ביום י"ג⁴⁸, והסעודה בערב, וע"ן בשערי-תשובה שפ"ח שבמדינות אלו פ"ש המנהג לתת פדעת השלחן-ערוך⁴⁹.

שער הציון

(ט) שם, וכן פ"ח בדרה"ח ה"ח: (י) אי אחראי בול; ואי אחראי שבת יך ביהי-הקנסת מעבור יום, כ"ל [בסעף-קטן ט]: (י"א) פן מוכח מהכ"ז ה"א"ש ויקרי תלשכת מנחי בודא, דהא תוכחה טעם הוא חזב בכל המצות, וא"ו תוך שבועה בכלל: (י"ב) טנא-אברהם ושי"א: (כ) פן מוכח מר"מ וכן פ"ח נאלה רבה ות"א-ע"מ: (כ"א) טנא-אברהם ושי"א: (כ"ב) מגן-אברהם: (כ"ג) דרך-החיים: (כ"ד) שם: (כ"ה) הג"א: (כ"ו) וכן כתבו אליה רבה ושי"א: (כ"ז) עוד כ"ח שם דבשר ויין פ"ח עם כ"ט, וי"ן על זה פרי-יענינים, ולא מצינו, ולידא נראה ג"כ דאסור, ולא ע"ף מ"ל י"ד דמנחה לשמח קנח ומפל מקום לא דחינן על-ד"ח המצות דאמינות, והוא הדין כ"ט, ואפשר דכ"ח לפ"ח הקוראין כ"ט דיום שמחה הוא להם: (כ"ט) אף דלכ"ח הוא כ"ט, ואם כ"ט ע"ף בשבועה ברורה, ונס כ"ט ע"ף האליה רבה ודרה"ח ה"ח ותי"א-ע"מ סוכרין דיקראנה שנית: (ל) וכלא ברכה [ח"א]: (ל"א) מגן-אברהם ואלה רבה: (ל"ב) מגן-אברהם ודרה"ח ה"ח ותי"א-ע"מ, א"ן האליה רבה סוכר דצריך לתני, ותי"א-ע"מ פ"ח דצריך ציון לדינא: (ל"ג) טנא-אברהם:

ש"ש להמנוח. וכל זה ביום, ד"מי משתה ושמחה" פ"ח, (פ"ח) אבל בלילה, אם יש לו מנחן יתפלל ויקרא המגלה בביתו⁵⁰, ואם אין לו מנחן יתפלל בביתו וילך לשמע מקרא מגלה בבית הכנסת, ולכך הקריאה לא יצא מפתח ביתו, וע"ן בדרה"ח ה"ח ה"ח: (י"א) לא יך מביהו לבית הכנסת אפלו להפלין שחורה, ומפל מקום לענין חליצת מנעלים וישיבה על-פני קרקע, משמע מן הפוסקים דאפלו ביום ט"ו אינו צריך⁵¹, כתב הט"ש: אין אומרים צהוק-הדין⁵² ולא קריש אלא לחכם בפניו אחר שדורשין עליו, ואף-על-פי שאין אומרים צהוק-הדין אומרים קריש: ו' (י"ז) שהאבל וכו'. אפלו (י"ח) תוך שבועה⁵³, דהא חזב בכל מצות האמורות בהר"ה⁵⁴, וכל-שפן דחזב במצות לאבינונים: (י"ח) חזב לשלח מנות. א"ן (י"ט) כל דבר שמחה לא לשלח, וזה לשון ס"פ חסידים: מי שמת אביו בפורים, לשנה סבאה ישלח מנות (אף דהוא אר-צייט⁵⁵), ובא"ת שנה ישלח מעות⁵⁶ או בשר לעניים, רק לא פסוקים העשויים לשמחה: (י"ט) אבל אין שולחין לאבל⁵⁷, אפלו (כ) דבר שאינו של שמחה, ואם האבל הוא ע"י (כ"א) מתר לשלח לו מעות⁵⁸ אפלו תוך שבועה, דלא גרע מזבחה: (כ) כל י"ב חזש. הי"ב לאביו ואמו [ולשאר קרובים תוך שלשים], (כ"ב) והשעם, ד"ן שאילת שלום⁵⁹ שאסור י"ב חזש: (כ"א) וכמו שיתבאר ביוהרצ"ח סימן שפה, פ"ח להודות, (כ"ג) דבמקום שנהגו להקל לשאל בשלום⁶⁰ מתר לשלח להם מנות ג"כ פ"ח בתוך י"ב חזש [אבל (כ"ד) לא בתוך שלשים]⁶¹, (כה) אבל לא ישלחו לו מיני שמחה: (כ"ה) אלא-אסרן מחל האבל וכו'. דאין נחמין (ט) לאדם משה על-פ"ח⁶²: ז' (כ"ג) שאונן וכו'. אונן נקרא, פ"ח זמן שלא נקבר הפ"ח⁶³: (כ"ד) מתר בכשר ונין⁶⁴, אף ד"ש הממחר לעיל דאבלות נהג בפורים, מפל מקום אמינות סבירא לה דאינו נוהג⁶⁵, וכמו שפ"ח השעם, וע"ן במגן-אברהם שהעלה, דדוקא ביום, שחל מצות שמחת פורים, ד"מי משתה ושמחה" פ"ח, (כ"ו) אבל לא בלילה, אפלו בלילה ראשונה, וכל-שפן בלילה שניה, ומה שפ"ח אחר-כך ונראה לי דוקא בלילה, לא קאי רק לענין מגלה ותפלה וקריאת שמו: (כ"ה) וכל-שפן שחזב במקרא וכו'. רוצה לומר, דק"ש שכתביל

הַלְבוּת מְגִלָּה סִימָן תַּרְצוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טז]

וְיִקְרָא הַמְגִלָּה בְּיָתוֹ⁸⁰ וכו', דְּאֶפְלוּ בְיוֹם סִי' אֲיִנּוּ צְרִיף⁸¹ וכו', אֵין אִמְרִים צְדוּק־הַדִּין⁸².

80) ולענין חליצת המנעלים וישיבה על גבי קרקע בלילה, כתב הגר"ש שברחן (דעת תורה בהגיה על סיד) שדעת הגר"ד יונגרוויי שבלילה נוהג כל דיני אבלות, ודעת הגר"שז אויערבך שאין חילוק בין היום ללילה, על כל פנים לענין חליצת המנעלים וישיבה על גבי קרקע.

81) ולענין אבלות בפורים המשולש ביום ראשון שהוא ט"ז אדר, כתב הגר"שז אויערבך (פורים המשולש פ"ח הע' מד) שדינו ממש כמו פורים, והוא יום משתה ושמחה ואין נוהג בו אבלות. מאידך, הגר"שז אלישיב כתב (שם הע' מה ובקובץ תשובות ח"א סי' טט) שנוהג בו אבלות, וכן כתב הגר"בצ אבא שאול (שם ובשורת אור לציון ח"א סי' מט), וראה בספר פורים המשולש שם עוד הרבה מכתבים מגדולי ישראל בענין זה, ובספר מקראי קודש פורים סי' גג הע' 2.

82) ובטעם הדבר שאין אומרים צידוק הדין אפילו על תלמיד חכם בפניו, כתב הלבוש (סי' ג) כיון שצידוק הדין דומה לתהנון, ואין אומרים תהנון בפורים, ובמשנ"ב לעיל (סי' תכ ס"ק ג) כתב שאסור לומר צידוק הדין בראש חודש אפילו על תלמיד חכם בפניו משום שמרגיל להספר, ובהגהות מוהרי"א אולאי (על הלבוש ס"ק ב) כתב, שלדעת השו"ע שם (סי' ב) שאומרים צידוק הדין בראש חודש, כיון שאינו הספד אלא הודאה וקבלת דין שמים, הוא הדין שאומרים צידוק הדין בחנוכה ופורים [וראה בשערי צדק לעיל (סי' תרע ס"ק יא)] ובמקום שאין מנהג ידוע, כתב הכף החיים (סי' תכ ס"ק ב) שישב ואל תעשה עדיף.

[משנ"ב ס"ק יז]

אֶפְלוּ תוֹף שְׁבָעָה⁸³ וכו', כָּל מְצוֹת הָאֲמֹרוֹת פְּתוּרָה⁸⁴.

83) ואף שיש נוהגים שלא ליקח שום דבר מבית האָבֵל כל שבעה, כתב הגער החיים (ח"א פכ"א סי' אות י) שמשלוח מנות מותר ליקח מבית האָבֵל תוך שבעה, כיון שהוא דבר מצוה. ועוד, שפורים דומה לשבת ולרעות שאין נוהג אבלות בפורים, כמבואר במג"א (ס"ק יב), ובשבת נראה שלא מקפידים על כך [וראה שם פ"ב ס"ה אות יב].

84) אכן, כתב הבן איש חי (שנה א פ' תצוה הלכות פורים אות יח) שאין לאָבֵל לשלוח אלא לאדם אחד בלבד, ולא להרבה בני אדם. וכן מבואר בשו"ת מגידות (לבעל הפמ"ג סי' נח), וכן דעת הגר"שז אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ז אות ג) שראוי שהאבל ישלח מנות רק לאדם אחד ולא יותר [וראה בספר דברי סופרים (אבלות יו"ד סי' שפה עמק דבר ס"ק גג) שהביא מכמה ראשונים שמותר לאָבֵל לשלוח מנות לשנים או שלושה בני אדם].

[משנ"ב ס"ק יח]

אֵף דְּהוּא יֵאָרֵצִי⁸⁵ וכו', יִשְׁלַח מְצוּחָה⁸⁶.

85) ובאר הלבושי שרד (ס"ק ו), שאף שכתב הרמ"א (יו"ד סי' שצג ס"ג) שנהגו לנהוג דין י"ב חודש גם ביארצייט, אף שהוא אחר י"ב חודש, מ"מ לענין משלוח מנות אין להחמיר בזה.

86) ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרצה ס"ק ב).

[משנ"ב ס"ק יט]

אָבֵל אֵין שוֹלְחִין לְאָבֵל⁸⁷ וכו', לְשַׁלַּח לוֹ קְעוֹת⁸⁸.

87) ואם שלחו לאָבֵל משלוח מנות, כתב בשו"ת כתב סופר (אורח

סי' קנא) שמותר לאָבֵל לקבלו, כיון שהשלוח שאל בשלוחו של האָבֵל בכך ששלח לו, ואין בקבלתו של האָבֵל תוספת של שאילת שלום, וכן כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' קז אות ג) שמותר, שהרי מבואר שמי ששאל בשלוח האָבֵל, מותר לאבל לענות לו [וראה בשו"ע (יו"ד סי' שפה ס"א)], ואם כן הוא הדין שמותר לאָבֵל לקבל את משלוח המנות, וכן דעת הגר"י קרליץ (שלמי תודה פורים עמ' שלו), אכן, אם שלחו לו דבר של שמחה, משמע במשנ"ב להלן (ס"ק כא) שאסור לו לקבלו [ראה בספר דברי סופרים אבלות פני"ד ס"א].

ולשלוח לאשתו של האָבֵל, דעת הגר"שז אלישיב (בספר פני ברוך פכ"ט הע' עא) שאף על פי שמה שקנתה אשה קנה בעלה, מ"מ מותר לשלוח לה, כיון שהאיסור הוא רק לשלוח לו משלוח מנות, ומשום שאילת שלום, אבל אין איסור לאָבֵל לקנות משלוח מנות, וכן לשלוח מנות לבני ביתו של האָבֵל, דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק יב אות ב) שמותר, אפילו כשכוונתו לשלוח לאָבֵל, כיון שאינו שואל בשלוחו [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרצה ס"ק כה-כו)] לענין האיסור לשלוח מנות מאיש לאשה ולהיפך.

ולשלוח מנות לרב שהוא אָבֵל, כתב בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' רלו) שמותר, כיון שאין זה אלא כשילוח חוב ואינו דבר של שמחה, והריהו דבר האבד' שמוחה, ועוד, שלא גרע מצדקה, מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים שם) שאין להתיר לשלוח מנות לרבו אָבֵל, אמנם אפשר לשלוח לו כסף במקובל.

88) וכן לשלוח לאָבֵל דבר מאכל בתורת צדקה, כתב הכף החיים (ס"ק לו) בשם הא"ר שמותר, רק שלא יהיה דבר שמחה [וראה במשנ"ב לעיל (סי' תרצה ס"ק כז)].

[משנ"ב ס"ק כ]

וְהַטְעַם, קְרִין שְׁאֵילַת שְׁלוֹם⁸⁹.

89) וכן כתב לעיל (סי' תקנד ס"ק מא) שאסור לשלוח בתשעה באב דורון לחבירו, כיון שתשעה באב אסור בשאילת שלום.

[משנ"ב ס"ק כא]

דְּבִקְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְהַקְלֵל לְשָׂאֵל בְּשְׁלוֹמָם⁹⁰ וכו', אָבֵל לֹא בְּתוֹךְ שְׁלֵשִׁים⁹¹.

90) מלשון משמע שביאר בדברי הט"ז (ס"ק ג), שבמקום שנוהגים להקל בשאילת שלום לאָבֵל לאחר שלושים אפילו בחול וכמבואר ברמ"א (יו"ד סי' שפה ס"א), הוא הדין שמותר לשלוח מנות לאָבֵל, אכן, בשערי צדק (ס"ק כג) ציין לדברי הרמ"א (ס"ק יב) שביאר על פי הרמ"א (יו"ד שם ס"ג) שיש שנהגו להקל לשאול בשלום אָבֵל בשבת בתוך י"ב חודש, וכיון שדעת הרמ"א (ס"ד) שאין אבלות נוהגת בפורים, אם כן הריהו כשבת, ומותר לשלוח מנות לאָבֵל במקום שנהגו לשאול בשלוחו בשבת כג"ל [וראה בספר שו"ת הלכות (ט"ו)], וראה בספר דברי סופרים (אבילות יו"ד שם עמק דבר ס"ק מז)].

91) ומה שאסור בתוך שלושים, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק יב) שיתכן שאפילו למקילים לשאול בשלום אָבֵל בשבת, אין להקל אלא באָבֵל בתוך י"ב חודש על אביו או אמו, אבל בתוך שלושים אסור אפילו באָבֵל על שאר קרובים [וכן זה לביאור המג"א הנ"ל, אבל לביאור הט"ז הנ"ל פשוט שאסור בתוך שלושים אפילו על שאר קרובים], ובספר גשר החיים (ח"א פכ"א סי' אות י) כתב, שרבים נהגו להקל לשלוח מנות לאָבֵל בתוך י"ב חודש על אביו או אמו, ולא בתוך שלושים אפילו באָבֵל על שאר קרובים.

והמשך במילואים עמוד 139

מילואים הלכות מגלה סימן תרצה תרצו המשן מעמוד קודם

וראה בטורי אבן שם מה החילוק בין משתה ושמחה וקריאת המגילה שמצוותם ביום ולא בלילה, לבין הספד ותענית ומלאכה שאיסורם אף בלילה. ולענין איסור עשיית מלאכה בתשעה באב במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה, כתב במשני"ב לעיל (סי' תקנ"ד ס"ק מג) שאסור אף בלילה, כדי שלא להסיח דעת מהאבלות שנהגת גם בלילה. ולמעשה, דורה הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ח אות ג, הליכות ונהגות פורים) שהמנהג להתיר מלאכה בליל פורים,

הוא אף בלילה, הוא הדין לענין איסור עשיית מלאכה. ואף שהטור אבן כתב דבריו למאן דאמר שפורים אסור בעשיית מלאכה כיום טוב, ביאר הגר"צ פראנק (מקראי קודש פורים סי' מה) את דברי החתם סופר, שאף שמעיקר הדין פורים אינו כיום טוב ומותר בעשיית מלאכה, מימי במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה, נהגו לעשותו כיום טוב [מה שאין כן לפמ"ג שאף שנהגו שלא לעשות מלאכה, לא נהגו לעשותו כיום טוב, וכמו בערב פסח כ"ל, וראה בבאור הגר"א (סי' ג),

הלכות מגלה סימן תרצו המשן מעמוד 324

כתב בספר פני ברוך (סי' כט סי"ט) שצריך להחליפם לכנדי שבת ואין צריך לקורעם כשלושעשר, שגם זה בכלל אבלות בפרהסיא, וכמו בשבת [וראה שם סכ"ג שאם מת בפורים קורעים ואחר כך מחליפין].

וכן אָבֵל שיש לו חנות שפתוחה תמיד, כתב הדעת תורה שמוטר לו לפותחה בפורים, שגם זה בכלל אבלות בפרהסיא. מאידך, דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ח אות טו) שאין לו לפותחה בפורים אף אם בכל שנה פותחה בפורים, כיון שאין זה אבלות בפרהסיא וראה מה שכתבנו לעיל (סי' ג) לענין פתיחת חנויות בפורים].

ולענין דין האָבֵל בסעודת פורים, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרצה ס"ק ט).

ואבל שהתחיל לאכול סעודת פורים בחברת אנשים קודם השקיעה, והגיע צאת הכוכבים, דעת הגרי"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק ח אות ו) שיכול להמשיך לאכול ואינו צריך להפסיק.

29) ולענין שמיעת כלי זמר לאָבֵל [שלא בתוך השבעה] בסעודת פורים, דעת הגרי"ש אלישיב (תורת המועדים שם אות ה) שמוטר לו ליהנות לשמוע כלי זמר משום שמחת פורים [וראה בספר דברי סופרים אבלות פמ"א אות יז-יח שבתוך שלושים צ"ע אם מותר, וראה שם אות צא]. ולענין האם מותר לאָבֵל לנגן בפורים בכלי זמר לשמח אחרים, כתב הכף החיים (סי' כו) שמוטר, אם הוא לאחר שלושים על אביו ואמו או לאחר שבעה על שאר הקרובים [וראה בספר דברי סופרים שם פרטי דינים כזה].

(סי' תרע ס"ק יא). ובהלוותו של הגרי"מ פיינשטיין שהיתה בירושלים בפורים דמוקפים, הורה הגרי"ש אויערבך (הליכות שלמה פורים פייט ס"ל) שיתכנסו כל בני העיר להספידו וללוותו לבית עולמו כראוי לכבודו של גדול הדור, ללא שום שינוי עקב יום הפורים.

[משני"ב ס"ק ז]

אף הקצ"מ קריאָה בצבור עדיף ט"פ"ה.

26) וכמבואר בשע"צ לעיל (סי' תרפ"ז ס"ק ז).

[משני"ב ס"ק יא]

אָבֵל תִּפְלַח מְעַרְבֵי יתְפַלֵּל בְּבִיתוֹ²⁷.

27) ובטעם הדבר שתפילת ערבית מתפלל האָבֵל בביתו, כתב הפמ"ג (משני"ב ס"ק ב) כיון שמתפללים קצת מבעוד יום. והמחצה"ש (ס"ק ח) כתב, כיון שקודם תפילת ערבית עדיין לא חל פורים כל כך, משום כך נהגים עדיין דיני אבלות. וראה במשני"ב להלן (סי' טז) שבלילה לא נהגים כלל דיני אבלות, ובספר דעת תורה (סי' טד) בהגה"ה מהגרי"ש שברורן שהאר"ך לבאר ענין זה.

[משני"ב ס"ק יב]

ובפ"ט בענין תְּלִיצַת מְעַלְמִים וְיִשְׁכָּה צֶלֶפְנִי קְרָקְעָה²⁸ וכו', ומְפַל מְקוֹם יָדָא לְמַעַט פְּמִינֵי שְׂמַחָה שְׁעוֹשִׁין²⁹.

28) שהם דברים שבפרהסיא כמבואר במג"א (סי' ז). וראה בספר נטעי גבריאל (פורים פע"ז דע"י יב בשם הר"ע קדושים) שאין צריך לישוב על גבי קרקע גם בביתו ביחידות, כיון שכרוב המקרים ישבה על גבי קרקע היא בפרהסיא, וראה א"ר ס"ק ה). ולענין החלפת בגדי האָבֵל,

הלכות מגלה סימן תרצו המשן מעמוד קודם

לבית הקברות. וראה פתחי תשובה (יו"ד סי' שמא ס"ק כא) שבאופן זה יש שנהגו שהאונן לא מתפלל עד אחר הקבורה (כמבואר בשו"ת נדע ביהודה (מהדורת סי' ריא). אבן, כתב בספר גשר החיים (ח"א פ"ח סי' ב אות כב) שמי"מ רשאי להחמיר על עצמו ולהתפלל, וכן אם חושש שיעבור זמן תפילה או קריאת שמע יתפלל ויקרא קריאת שמע].

[משני"ב ס"ק כד]

מִתְרַבֵּץ בְּשֵׁר וְיִזְכֵּר⁴¹ וכו', סְכִיבָא לֵה דְאֵינוּ נוֹתְנֵי⁴⁵.

44) וכיון שאבילה זו היא חיוב והתייחדות לאתן, כתב החכמת אדם (מצבת משה אות א) שהוא הדין שהתירו לו לברך על הבשר היין, אף שאונן אינו מברך ברכת הנהנין כמבואר במשני"ב לעיל (סי' עא ס"ק ד).

45) ובפורים המשולש, שהמוקפים מקיימים סעודת פורים ביום ראשון

[משני"ב ס"ק כב]

דְּאֵין נוֹתְנִין לְאָדָם מִתְּנָה צֶלֶף קְרָח⁴².

42) ולענין האם יוצאים ידי חובת משלוח מנות כשהמקבל אינו רוצה לקבלו או מוחל ראה ברמ"א לעיל (סי' תרצה ט"ד) וכמשני"ב שם (סי' כד). וראה גשר החיים (ח"א פכ"א ס"ז אות ז).

[משני"ב ס"ק כג]

אוֹנָן נִקְרָא, קָלִימָן שְׂלָא נִקְבֵר הִמֵּת⁴³.

43) ובשיש בעיר חברה קדישא המטפלים בכל צרכי המת, כתב לעיל (סי' עא ס"ק ד) שמידי כשמסרו את כל הטיפול בצרכי המת לידהם, חייב האונן בכל המצוות [וראה שם ובביה"ל (סי' ד"ה מי), פרטי דינים בזה]. ומשמע שהוא חייב בכל המצוות אפילו אם הולך ללוות את המת

מילואים הלכות מגילה סימן תרצו המשך מעמוד קודם

48) ומי שאינו יכול לעשות את הנישואין ב"ז אדר, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' לט אות ח) שאף לדעת המג"א אין לו לאחרם ולעשותם לאחר פורים, אלא מותר לו לעשותם בפורים, ובפרט אם לא קיים עדיין פריה ורבייה. אכן, הביא שם בשם שו"ת כתב סופר (או"ח סי' קלח) שאין להתיר בשעת הרחק אלא את הנישואין, אבל את הסעודה אסור לעשות בפורים, שאין במניעת הסעודה שעת הרחק [ודעת הכתב סופר שאף השריע לא התיר אלא נישואין ולא את הסעודה].

ומדברי המג"א דייק בשו"ת מנחת יצחק (שם), שאיסור הנישואין בפורים [לדעת האוסרים] הוא אפילו נישואין בלא סעודה, וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' תקמו ס"ק א) לענין איסור נישואין בחול המועד [וראה שעו"צ שם (ס"ק ב)].

49) ומי שנושא אשה בפורים, כתב לעיל (סי' תקעג ס"ק ו) שאינו מתענה, שהרי זה יום משתה ושמחה.

ובפורים המשילש, שקוראים את המגילה גם בערים המוקפות חומה ביום שישי שהוא י"ד אדר, כתב בספר פורים משולש (פי"ב סכ"ד) שלכל הדעות מותר לישא אשה ביום זה בערים המוקפות חומה, כיון שאין זה יום משתה ושמחה שלהם [וראה בספר הליכות שלמה (פורים פכ"א ס"ט) שביים זה היו נישואי הגרש"ז אויערבך בירושלים]. וביום ראשון שהוא ט"ז אדר, כתב בספר פורים המשולש (פי"ח סכ"א) שלדעת האוסרים לישא אשה בפורים, דוא הדין שאסור ביום זה, כיון שהוא יום משתה ושמחה שלהם.

שהוא ט"ז אדר, דעת הגרש"ז אויערבך (משנ"ב ביצהק יקרא) שהשמחה היא מדברי קבלה, ואנו מותר בבשר ויין [וראה בספר מקראי קדש (פורים סי' נג הע' 2), ובספר פורים המשולש (פי"ח הע' יז והע' כוה)] במכתבו של הגר"ש אלישיב שדעתו שהסעודה ביום ראשון אינה מדברי קבלה אלא מדרבנן.

[משנ"ב ס"ק נו]

קודם לקבורתו⁴⁶ וכו', דעת פ"ה אחרונים דלא יתיב⁴⁷.

46) אבל קבורת תלמיד חכם, כתב לעיל (סי' תרפו ס"ק ד) שהיא קדמת למקרא מגילה.

וכן אם התחילו להוציא את המת לקבורה קודם קריאת המגילה, כתב שם שאין מפסיקין באמצע, ואפילו אם אי אפשר לקרוא את המגילה לאחר הקבורה, ודרי היא נדחית לגמרי.

47) ומי שמת לו מת בערב פורים וקוברו בפורים, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פס"ד הע' קלה וכו' א' שם) שלכאורה חייב להניח תפילין לאחר הקבורה [ולא יברך], שהרי מותר בנעילת הסנדל וליכש בגדי זום טוב, ואין אבילות נדחית בו בפרהסיא, ואם כן אינו יום מר ואינו מעלל בעפר קרני [ראה משנ"ב לעיל (סי' לח ס"ק יז-יח)], ויש לצרף את דעת המהריט"ץ שא"ב חייב להניח תפילין לאחר הקבורה, אם אינו יום המיתה [ראה במשנ"ב שם (ס"ק טז) ובשע"צ (ס"ק יא)].

[משנ"ב ס"ק כח]

דיעשה החפה ביום י"ג⁴⁸ וכו', פשט המנהג להפוך פדעת השלחן ערוך⁴⁹.

